

Дерев'янюк Б. В. Питання державного та недержавного (внутрішнього) контролю діяльності суб'єктів господарювання. *Актуальні правові проблеми господарської діяльності в Україні*: збірн. тез доповідей учасників наук.-практ. семінару (30 травня 2019 року) / Упорядники: М. С. Долинська, В. О. Кучер. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 24–26.

**Дерев'янюк Б.В.,
доктор юридичних наук, професор**

ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА НЕДЕРЖАВНОГО (ВНУТРІШНЬОГО) КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у 2018 році розмір «тіньового» сектору економіки в нашій країні становив 32% ВВП. Тобто, більш ніж 30% ВВП знаходиться поза офіційним обігом. Тому питання щодо налагодження роботи з ведення належного обліку фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, проведення інвентаризації державних підприємств та здійснення ефективного державного контролю компетентними органами та самоконтролю господарськими організаціями не втрачають своєї актуальності. Актуальність удосконалення способів та правового забезпечення державного контролю за господарською діяльністю, а також реалізації контрольних функцій суб'єктів господарювання зумовлена низкою проблем не лише господарського, але й податкового, кримінального, господарсько-процесуального та іншого законодавства. Відсутність ефективного взаємозв'язку між нормами господарського та кримінального законодавства України з питань державного, а особливо недержавного (внутрішнього) контролю у сфері господарювання унеможливають забезпечення раціональної практики господарської самоорганізації, підкореної публічним інтересам. Тому виникає потреба у трансформації системи забезпечення державного і недержавного (внутрішнього) контролю на інституційних принципах попередження зловживання контрольними повноваженнями держави, власника майна, керівника суб'єкта господарювання та ін.

Не зважаючи на важливість правового забезпечення державного та недержавного (внутрішнього) контролю діяльності суб'єктів господарювання, останнім часом відносно невелика кількість вчених приділяє увагу цим процесам. Серед останніх можна назвати докторську дисертацію Н.В. Никитченко на тему «Правове регулювання державного контролю у сфері господарської діяльності» [1] та кандидатську дисертацію С.В. Солодченка на тему «Правове забезпечення реалізації контрольних функцій суб'єктів господарювання» [2]. Останню роботу

Деревянко Б. В. Питання державного та недержавного (внутрішнього) контролю діяльності суб'єктів господарювання. *Актуальні правові проблеми господарської діяльності в Україні*: збірн. тез доповідей учасників наук.-практ. семінару (30 травня 2019 року) / Упорядники: М. С. Долинська, В. О. Кучер. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 24–26.

було захищено у 2019 році. Через це приділимо їй трохи більше уваги.

Так, видаються оригінальними та заслуговують на підтримку і теоретичну та практичну реалізацію визначення поняття функціональної спроможності суб'єктів господарювання у здійсненні контролю; новий напрям гармонізації господарського законодавства з кримінальним, який полягає в інституціоналізації складів господарських правопорушень, види яких об'єднує назва «Зловживання контрольними повноваженнями суб'єкта господарювання» з подальшою криміналізацією тих з-поміж них, які сприяють фіктивному господарюванню; визначення поняття «фіктивне керівництво» як ведення та (чи) подача до уповноважених державних органів документів бухгалтерського обліку, податкової звітності, складання та (чи) видача первинних бухгалтерських документів суб'єкта господарської діяльності особою, яка не має повноважень для здійснення таких дій з метою прикриття незаконних діянь, або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона; доповнення переліку господарських правопорушень таким, як фальсифікація відомостей про результати самоконтролю у сфері господарювання, що полягає у наданні завідомо неправдивих даних про ведення та (чи) подачу до уповноважених органів державної влади документів бухгалтерського обліку, податкової звітності, складання та (чи) видачу первинних бухгалтерських документів особою, яка має повноваження для здійснення самоконтролю (головний бухгалтер, аудитор, суб'єкт здійснення діяльності внутрішнього господарського контролю) з метою прикриття незаконної діяльності суб'єкта господарювання та надання неправдивої інформації для суб'єктів зовнішнього контролю; підстав господарсько-правової відповідальності за вчинення правопорушення «Введення в оману щодо відомостей про кінцевого бенефіціарного власника (контролера)»; напрацювання застережень щодо підміни контрольних функцій суб'єктів господарювання дисфункціями, яка може відбуватися з ініціативи керівника чи іншої особи, що є підставою для оптимізації правових заходів забезпечення функцій контролю як процесу урівноваження на централізованому рівні законотворення правових застережень від загроз публічним та приватним інтересам та інші [2, с. 4-6]. Наведені пропозиції стосуються удосконалення правового забезпечення недержавного (внутрішнього) контролю у сфері господарювання. У розвиток викладеного слід навести окремі висновки із нашої попередньої роботи чотирирічної давності – держава прямо втручається у ринкову економіку, що є

Деревянко Б. В. Питання державного та недержавного (внутрішнього) контролю діяльності суб'єктів господарювання. *Актуальні правові проблеми господарської діяльності в Україні*: збірн. тез доповідей учасників наук.-практ. семінару (30 травня 2019 року) / Упорядники: М. С. Долинська, В. О. Кучер. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 24–26.

позитивом. Нею у ГК України визначено сфери та галузі виробництва, в яких здійснюється державний нагляд (контроль) за господарською діяльністю, а також визначено принципи, спрямовані на захист суб'єктів, діяльність яких контролюється. Проте велика кількість галузей та сфер виробництва, державних контролюючих органів, їх функцій, прав та обов'язків уможливають здійснення контролю (нагляду) за діяльністю суб'єктів господарювання кількома державними органами та/або їх посадовими особами одночасно. Це як мінімум викликає незручності у роботі суб'єктів господарювання, діяльність яких контролюють [3, с. 102]. Для зменшення впливу таких незручностей нами було зроблено пропозицію щодо проведення систематизації норм і нормативних актів про державний нагляд (контроль) за господарською діяльністю шляхом інкорпорації [3, с. 102]. Наведена пропозиція є слушною і на сьогодні та заслуговує на підтримку і розвиток. Проте сьогодні з урахуванням наведених пропозицій із дисертаційної роботи С.В. Солодченка, можна додатково запропонувати максималізувати вдосконалення законодавства про недержавний (внутрішній) контроль у діяльності суб'єктів господарювання. Завдяки поєднанню заходів державного і недержавного (внутрішнього) контролю у сфері господарювання можна підвищити ефективність боротьби із негативними явищами в економіці, зокрема, знизити частку її «тінізації».

Список використаних джерел:

1. Никитченко Н. В. Правове регулювання державного контролю у сфері господарської діяльності : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 / Никитченко Наталія Валеріївна. К., 2015. 477 с.
2. Солодченко С. В. Правове забезпечення реалізації контрольних функцій суб'єктів господарювання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 „Господарське право, господарсько-процесуальне право” / С. В. Солодченко. К., 2019. 19 с.
3. Деревянко Б. В. Про удосконалення здійснення державного контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. С. 99–102. Режим доступу : http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/6611/1/Derevyanko_2015_Control.pdf